

Inserati se sprejemajo in velja trisopna vrsta:

3 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, ne frankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravištvu (administracija) in ekspedicija na Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemana velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 6 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu hišna št. 190.

Izhaja potrikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Budapeški Turki.

Zmešnjava na Madjarskem mora biti že jako velika, ker so se budapeški vseučilišniki spravili nad veliko politiko ter hočejo določevati osodo avstrijsko-ogerske monarhije. 18. t. m. so nekteri prenapeteži, katerim politkovanje bolj diši kakor učenje, sklicali svoje tovarše k nekemu posvetovanju ter jim predložili ta le oklic: „Vseučilišnikom obeh višjih šol! Madjarski narod nikdar nobenemu ni nič dolžan ostal. Vsikdar je bil velikodušen in viteški, ter je to pokazal sovražnikom svojim kakor tudi prijateljem. Hoče tedaj dolžnik ostati le tistemu narodu, ki je po žalostnih dogodkih pri Vilagosu z orientalsko gostoljubnostjo sprejel in branil iz domovine pregnane junake (?), ki so se vojskovali za svobodo (?).“ „Ogerska je ukrotena in pred vašim veličanstvom na kolenih leži“, sporočil je Paskievič, (glavni poveljnik vojne ruske, ki je l. 1848 ukrotila puntarske Madjare. Op. vred.) glavarja severnega barbarstva. Vladar nam sorodnega turškega naroda pa (kamor so bili kolovodje madjarskega punta pobegnili Op. vred.) je rekel: Raji čem, da se stotisučem mojih podložnikov glave odbijejo, kakor da bi se las skrivil mojim gostom. Tam imamo tedaj s krvijo napojene in solzne spominke trinoške samovoljnosti, tukaj pa nezastarano varstvo in hvaležnost. Naš odgovor tedaj je: Javno mnenje v deželi se je odločilo: Madjar noče ostati dolžnik svojega turškega soseda. Omiki, napredku, svobodni Evrope žuga nevarnost, žugajo strašni rudokopi sibirski (!); Rusija z nogami tepta mednarodno pravo (!), pod krinko „rudečega križa“ v nevarnost spravljaja mir Evrope in njeno predno stražo —

ogersko državo (!). Smemo tedaj molčati? Ogerska ima dolžnosti do naroda svojega, dolžnosti do omike; kdo bi tedaj sočutje svoje odrekal narodu, ki pri vsej zaostalosti v deželah od radodarnih hujskalcev spodjedenih za omiko (!) preliva svojo kri; zmaga polumesca nad severno pošastjo pomenja jutranjo zarjo omike (!). Mi madjarski mladenči, otroci omikovalnega naroda (?), moramo izreči svoje misli. Vseučilišniki! Na bojišču napojenem s krvijo sovražnikov naših je na tisuče ranjenih, ki komaj deležni postanejo potrebne zdravniške pomoči. Naša dolžnost je, da sebi in omiki na korist polajšamo trpljenje ranjenih. Zložimo tedaj svoje krajcarčke, da se v podporo trpijočih porabijo. Pa pokažimo tudi, da madjarska mladež ima sočutje s sorodnim turškim narodom pri krvavih njegovih bojih in da vrlim vojakom želi zmage. Da to svoje sočutje za narod turški razodenemo, napravimo bakljado. Vseučilišniki! Demonstracija bo pa le sijajna, če se je vsi vdeležimo; in je li mogoče, da kak Madjar, ali da sploh kedo izostane, če se naše geslo glasi: „Na tla z trinoškim barbarizmom, živila omika!“

Drugi dan se je zbralo okoli 400 vseučilišnikov, ki so sklenili darove za ranjene Turke nabirati po vsih visokih šolah, kolegijih, licejih in gimnazijah, ter tudi dnnajske vseučilišnike povabiti, da naj nabirajo darove. Ko je pa prišla v razgovor bakljada, katero so hoteli 24. t. m. napraviti pred stanovanjem turškega konzula, rozodel je prvosednik, da mu je vseučiliška gosposka naznanila, da vlada bakljade sicer ne prepoveduje, vendar pa želi, da bi se reč za zdaj odložila in da je ministerski predsednik pripravljen v nedeljo sprejeti deputacijo vseučilišnikov. Tej deputaciji je ministerski predsednik Tisza rekel, da ne

more prav dati demonstraciji, ki bi se sedaj, ko dotična vprašanja še niso rešena, lahko krivo tolmačila. Vseučilišniki naj tedaj reč še enkrat resno prevdarijo in če je mogoče, čisto opuste. 23. t. m. so se dijaki zopet zbrali, da se jim je naznanil odgovor ministerskega predsednika. Kakor poroča „N. fr. Pr.“, hočejo vkljub temu, da se jim je to odsvetovalo, vendar le napraviti bakljado.

Veliko pametnejši so ravnali vseučilišniki dunajski. Ko se je namreč razvedelo, da se budapeški vseučilišniki nameravajo obrniti tudi do tovaršev svojih na Dunaju, poklical je rektor Štefan načelnike vseučiliških društev v svojo pisarno ter jih je vprašal, kako vseučilišniki dunajski sodijo o demonstraciji dijakov budapeških. Tudi jim je naznanil, da bi bilo protipravilno, če bi vseučiliška društva v ta namen sklicala kak zbor, in da bi vlada skoraj gotovo društva razrešila. Dijaki so rektorju odgovorili, da dunajski vseučilišniki so v splošnem zoper vsako demonstracijo, da pa iz Budapešta tudi še ni prišlo nikakorno vabilo.

To je pametno in pošteno; neki dunajski list sicer pravi, da hočejo na Dunaji bivajoči slovanski vseučilišniki ruskemu poročniku napraviti bakljado, če budapeški dijaki izvrše svojo demonstracijo. Dasi bi bilo to le nekaka protidemonstracija prouzročena od madjarskih Turkov, je vendar le ne odobrujemo. Namen vseučilišnikov je izobraževati se za prihodnji svoj poklic, ne pa delati političnih demonstracij, ki so bile že marsikteremu nadepolnemu mladenču v spodtiko, da je za vselej zgrešil pravo pot, ki bi ga bila pripeljala k slavi in sreči. Še posebno nespametno bi pa bilo z budapeškimi vseučilišniki potegovati se za — Turke! Vsa olikana Evropa se s studom obrača od trinogov, katerih ostudno junaštvo je,

Vzor pravega katolika in rodoljuba.

IV.

Irci se niso motili, pričakovaje od O' Connella po razpuščenju društva katoliškega od ktere druge strani pomoči. Mislil je takoj na zveze, katerim ne bi mogla vlada postavno do živega priti. In res pokazal se je angleškimi postavodajalcem mojstra.

Novo katoliško društvo je bilo osnovano. Sprejel se je vsak kristijan za uda. Prvi njegov namen je bil: pospeševati mir in red, harmonijo in slogo med vsemi podložniki. Drugi namen: podpiranje prave uravne odgoje na podlagi krščanske ljubezni in strpljivosti. Tretji: številjenje prebivalcev raznega verskega spoznanja, posebno preiskovanje števila onih otrok vsake vere, ki so se podučevali. Četrti: zidanje katoliških cerkvá. Peti: pospeševanje poljedelstva, tržtva, industrije. Šesti: podpiranje časnikaštva in slovstva. Sedmi: dokazovanje, da je vse krivo, kar se je v po-

slednjem parlamentu irskim katolikom oponašalo.

Po novi postavi bili so le v vsakih 14 dneh dovoljeni shodi v namen peticij. Zato pa je O' Connell po celi deželi osnoval v vsakih 14 dneh zbere. Že julija l. 1825 pričelo se je dobro organizirano delovanje. Tako je imela vlada sedaj več sitnost nego prvlje. Irci so se vedno bolj zavedali svojih pravic, kar je svedočilo njih postopanje pri volitvah v parlament. Volili so že zmerne, istinito liberalne protestante, ki se niso le za lastno nego tudi za drugih svobodo poganjali.

Silno važen trenutek pa je bil oni, v kojem bi se imel katolik voliti v angleško zbornico. Kdo da bi bil ta, ni moglo dvomljivo biti. L. 1828 potegnil se je O' Connell v grofiji Clare za poslančevno mesto nasproti protestantu Besey Fitzgerald-u.

„Sodeželani!“ ogovoril je O' Connell volilce, „vaši grofiji treba poslanca. Prosim za vaše glase, da dosežem to častno mesto. Sodbo o moji sposobnosti za ta posel prepuščam vam.

Redna vaja, javno govoriti, in mnogo, mnogo let očitnega življenja delajo me morda tako spretnega zastopati koristi Irske v parlamentu, kakor ktereга koli družega.

Reklo se vam bo, da sem postavno nesposoben voljen biti. Ta ugovor, prijatelji moji, je kriv. Jaz sem postavno zmožen, voljen in vaš zastopnik biti. Res je, da ne morem kot katolik izpolniti, in tudi nikdar ne bom, kar se že samo ob sebi razume, one prisega, ki je odločena za ude parlamenta. A oblast, ki je to prisego vstvarila, parlament, zamore jo tudi odpraviti. . . .

Prisega, katero sedanji parlament zahteva — pravi — da je daritev sv. maše in češčenje presvete Device Marije in drugih svetnikov, kakor se v rimski cerkvi skazuje, brezbožno in pogansko. Gotovo ne bom nikdar s tako prisego omadeževal svoje duše. To prepuščam svojemu spoštovanju vrednemu nasprotniku. On je to strašno prisego že večkrat prisegel; on je pripravljen, jo spet ponoviti; poteguje se za vaše glase, da mu spet ponudite priliko,

da skrunijo žene in dekleta, moré nedolžne otročiče in trpinčijo kristijane tako neusmiljeno, kakor svoje dni krvoločni Nero ali trinoški Dioklecijan. In naši vseučiliščniki, dika izobraženega prebivalstva, naj bi se potegovali za te pasjeglavce? Kako bi svet sodil o taki vrtoglavosti! Pustimo to slavo Madjarom in pokažimo jim, da ne maramo za tako omiko, kakor jo Turki razširjajo in za ktero se oni sedaj tako silno vnamajo. Če jim je toliko mar za sorodni narod turški, jim gotovo nihče ne bo branil, če poberó svoja kopita in s sorodnimi Turki odidejo nazaj v Azijo ter tam slobodno razširjajo svojo omiko!

Zmaga — čegava bo?

VII.

Na gradu visoko nad mestom biva čuvaj, kateri pazi nanj in na okolico, in kedar kje gori, streli, trobi, vpije ter po raznih načinih naznanja ljudem, kamo naj hitijo na pomagaje. Nekteri ljudje koj slišijo in razumejo, nekteri ne razločijo glasu, in časih teko ravno na nasprotno stran, nekteri pa bolj pod hribom, v šumu in po samotnih kotih celo ne slišijo in se za požar ne zmenijo. Taka je tudi v mestu gospodovem, v kraljestvu božjem na svetu. Čuvaj njegov je katoliške cerkve poglavar, sedaj Pij IX., visoko visoko postavljen, in torej tudi daleko vidi okrog in okrog. In sedaj se vname tu, sedaj tam, jako pogostoma gori med človeštvom, in verni čuvaj kliče in veleva gasit, da ne bi trpeli podložniki po časnem in večnem ognji. Tudi njega eni poslušajo in res gasijo, eni slišijo, pa ne razumejo, drugi so vnamarni in se ne zmenijo, mnogi delajo ravno nasproti. Kteri se bodo oteli po zmagi naposled?

Nevarnosti se množijo na svetu, sovražniki protijo vedno huje, in dobri vojvoda zbira svoje vojake ter jih opominja, naj se vrlo in stanovitno borijo z združenimi močmi. Kaže jim poslednjo zmago in slavo, kaže pa tudi zastavo, pod ktero naj se vojskujejo, in v roke daje orožje, s katerim naj si pomagajo. Tako so s početkom tega meseca bili v Rimu pri vrhovnem svojem čuvaju in najvišem poveljniku, zvesti katoličani iz mesta „Nantes“ in so mu poklonili dve prisrčni zaupnici, in kaj je odgovoril Pij IX. tem romarjem francoskim?

„Res je in dvomiti se o tem ne more, da edinost in sloga krepí in ljudstvom daje moč

in krepkost, da se proti krivičnim napadom vzajemnih sovražnikov ne le branijo, ampak jih tudi odbijajo in premagujejo. Res je pa tudi, da je več milijonov katoliških kristjanov, kateri se vojskujejo pod zastavo Jezusa Kristusa, doslej bilo vedno edinih in složnih v boju, in da bodo le ti nad mnogimi sovražniki, kateri jih preganjajo, obhajali kedaj zmagoslavje. Vedna in velikanska romarska potovanja mi dokaj trdno dokazujejo edinost, ktera vlada med sinovi Jezusa Kristusa v katoliški cerkvi. Oni si vedno prizadevajo z vezmi krščanske ljubezni bolj in bolj zedinovati se z raznimi narodi, da bi potem z večim vspehom pobijali krivoverstvo, brezverstvo, vnamarnost in napačno poskušanje, Kristusa spraviti z Belialom. Vi, ki ste prišli, da pomolite na grobu svetih prvakov aposteljskih, vi kažete s tem vezi, ktere vas sklepajo med seboj pa z onimi romarji, ki so iz vseh krajev sveta pred vami bili že tukaj. Spolnuje se v resnici tudi sedaj božja zapoved ljubezni, o kateri smo zadnjo nedeljo brali v blagovestji. Jezus poprašan, ktera med vsemi je prva postava, odgovori, da po vrednosti, vspešnosti in velikosti je prva: „Ljubi Boga iz vseh moči, iz vse duše in iz vsega srca“. Druga prvi enaka pa je: „Ljubi svojega bližnjega kakor sam sebe“. V prvi ni nobenih mejá, ni nobene nevarnosti kakega presiljevanja; kajti to je jasno in očitno, Boga vsaj nihče ne more preveč ljubiti. V drugi smo si vselej gotovi, da ljubimo po velevi božji, dokler v bližnjem čislamo podobo božjo. Spolnovanje te dvojne zapovedi je to, kar med narodi na svetu utrjuje slogo in mirovitost, ktera se nahaja samo v veri katoliški. Poprašam naj vse one, kateri niso z nami, krivoverce, protestante, razkolnike, brezverce, svoboduhe, pa vse one ločine, ki nas stiskajo: Ste li vi med seboj edini? Oh, odgovorili bi mi edino le to: Edini smo mi, pa samo v tem, da črtimo in preganjamo katoličanstvo. Dan danes stojimo pred novim Babilonom. Tolika zmešnjava vlada, da ko bi se k nam povrnili oni veliki pisatelj, s kterimi se Francija po pravici ponaša, kateri je pisal zgodovino „des Variétés“, on, pravim, bi prisiljen bil, še več knjig dodati svojemu delu, da donapolni ono z rečmi, ki jih vidimo sedanje dni. Bog pa bodi zahvaljen, da toliko milijonov katoličanov v edinosti in složnosti ta le sv. Prestol smatra in spoštuje za edinosti središče. Pri toliki stanovitosti ni dvomiti, da vsi sovražniki cerkovni na Francoskem, Laškem, Nemškem, v Ameriki in po vsej zemlji

to storiti. Jaz bi si raje dal ud od uda odtrgati. Volilci grofije Clare! Volite med menoj, ki ono prisego zaničujem, in mojim nasprotnikom, ki jo je že dvadesetkrat prisegel. Pošljite mene v parlament, in morda se prigodi, da zgine ta bogokletna prisega za vselej. Kot vaš zastopnik hočem poskusiti, da rešim to vprašanje. Naj me pošljejo v ječo, pripravljen sem, podati se tje, da pospešujem reč katolikov in svobode v obče. Obravnava, ktera mora uzročiti poskus: ločiti vašega zastopnika od hiše ubogih, vzbudila bo mogočen vtis po vsi Evropi. . . . A Peel in Wellington ne bosta dalje mogla zapirati vrat do vstave pred irskimi katoliki.“

V takem jeziku in s takim močnim zapanjem oznanoval je mož železne marljivosti vspeh in nasledke velikega dela. Imel je v 14 dnevih 14.000 šterlingov v svojih rokah za razne potrebe. Njegovi privrženci so prepotovali volilni okraj od konca do kraja.

Prišel je dan volitve. Zbralo se je 30.000 Ircev v volilnem mestu Ennesu in okoli njega.

Vladal je strogi red. Godci so oživljali in navduševali volilce. Irski zeleni prapor je vihral ponosno na vseh voglih. O'Connellova podoba se je lesketala povsod, celó na robcih. Da premaga svojega nasprotnika, napel je vso svojo zgovernost. „Prišel je čas — zakličite s povzdignjenim glasom — v katerem mora nehati oni sistem, ki se je opazoval proti tej deželi. Odslej se ne sme dalje govoriti: ljubi prijatelj, jaz ti želim dobro. V dejanji se nam mora pokazati, da nam želijo dobro. Čas je tu, da zgine ta sistem. In jaz sem došel, da mu pripravim konec.“

In res! O'Connell je sijajno zmagal z večino 2057 glasov proti 982. Veselje in navdušenje je bilo velikansko. Glasno petje se je razlegalo po vseh kotih. In ko so O'Connella v triumfu iz mesta spremljali, pozdravljali so ga celó britski vojaki raz bližnjih gričev viharje s svojimi klobuki.

Angleški kralj se je jako prestrašil s svojimi ministri vred novega poslanca. Wellington, glava ministerstva in do sedaj nasprotnik

premagani bodo o pogledu na to veličastno edinost katoliške cerkve. Kedar je mladi Roboham, Salomonu naslednik na prestolu, krono komaj dejal si bil na glavo, zahtevalo je ljudstvo nektere milosti od novega kralja, in ta, predno odgovori, hotel je poizvediti, kaj mu svetvajo stari in mladi, da ravna po tem. Nesložnost pa je vladala med svetovalci, in manjkalo jim je tiste edinosti, ktera moč daje. Po nesreči pa se je Roboham poprijel tega, kar je bilo najslabše, in ker se niso misli vjemale, vstane med ljudstvom punt, kateri se je z Božjim dopuščanjem končal s tem, da je Roboham zgubil največi del svoje države. Torej, ljubi moji, rečem tukaj vam, in rekel bi rad vesoljnemu svetu: Edinost je, ki moč daje. „Na tem spoznajo vas vse, ki ste moji učenci in nasledniki, da ste edini in z vezjo krščanske ljubezni sklenjeni med seboj“ pravi gospod. Obrnimo se tedaj na zavetnika svojega, Jezusa Kristusa, da ponovi prošnjo, ktero je molil, dokler je na zemlji še občeval z ljudmi: „Pater Sancte, serva eos . . .“, ut sint unum“. Ali se v tej skupščini nahajajo denašnji puntarji, hvalitelji nespametne ljudomilnosti, na to bodo odgovarjale oskrunjene cerkve, uplenjena cerkvena dobra, sovraštvo do Bogu posvečenih oseb in tisto peklenko hrepenenje, dan na dan cerkvi prizadevati novih bridkosti, novih ropov, novih bogokletstev. Nad vas pa naj povzdigne Gospod svojo roko, in blagoslov ta naj bode blagoslov edinosti in složnosti“ itd. — (Cf. Germania. VI, 234.)

„Novi Babel; Roboham, stari pa mladi; Kristus in Belial; edinost, ki moč daje itd.“ — to so reki božje politike. Nekteri se smejate. Čujte, kaj piše v „Paris Journal“ neki angleški protestant o Piju IX.:

„Bilo je l. 1849, da me je Palmerston poslal bil k Piju IX. Sočutje ljudstva angleškega je bilo spremilo papeža v Gaeto; sočutje do človeka Pija je še dan danes pri njem tedanje. Anglija papeževega prédstva ne pripoznava, pripoznava pa predstvo velikih prevelikih čednosti. Prvi vihar je ravno pojenjal, ko sem jaz čast imel, približati se duhovskemu poglavarju katoliškemu. Vladar, kterege je ljudstvo preslavljevalo neslo od „porta del popolo“ na „forum Trajanum“, kteremu je tolikokrat izpreglo bilo konje, moral je bežati preoblečen. In vendar nikoli nisem videl tolikanj vesele prikazni kot je pregnani papež. A pač enkrat, in sicer tega papeža sem videl l. 1870, kedar je dedovina sv. Petra bila le še „Vatikan pa ključa katoli-

emancipacije, je molčal, a sklep njegov je bil storjen. Hotel je Ircem dati, kar jim gre. Očitali so mu radi tega, da je v zvezi s katoliškimi duhovniki, ali celó potuhnjen jezuit.

Katoliškega poslanca bal se je parlament huje od živega vruga. To svedoči lord Eldon, ki je v viši zbornici izrekel smešne besede: „kedar se sme vdeležiti rimski katolik postavodaje te dežele, od tega trenutka nagnilo se bo solnce velike Britanije k zahodu.“

Vendar vse ugovarjanje in protivljenje je bilo zastoj. Minister Peel je predložil dne 5. marcija 1869 emancipijsko bilo. Vsled tega odprl se je parlament tudi katolikom; nastopili so lahko vse službe razun častne službe vladarja, kancelarja in kraljevega namestnika, ako prisežejo, da bodo branili obstoječe naredbe in da ne bodo spodkopavali angleške cerkve.

Pri poslednjem glasovanji o emancipaciji dne 10. aprila 1829 trebalo je vsega vpliva vojvode Wellington-a, da se odloči viša zbornica za pravico. Le on je imel razum za hrepenenje Ircev po pravičnosti, ko je opomnil

ške vere.“ Časniki naši so to, kar je govoril Vatikan, velikrat zbadljivo pregrizovali. Prav za prav pa Anglija in Rusija dobro ve, da je to slovo božje pravosti in večne pravičnosti edino, katero pri ljudstvih in kraljevih vzbujajo čutje medsebojnih dolžnosti. Italijani so stvarili si italijansko enoto; v Neapolji, Florencu in Turinu vihrá talijanski prapor, toda v Neapolji, v Toskani in celó v Piemontu vzdihujejo po zgubljeni samostojnosti. Pij IX. to vé. Dokler avtonomisti, unitarci in mazzinisti, nadjaje se nekega prigodka, grabijo za orožje, zaupa on na prihodnost. On vé, da bode javeljne doživel zmage, a trdno veruje, da papeštvo se je bode vdeleževalo. Trdno tudi drži se prekrobo o 200 papežih. Kdo je pač hodil simter tje po Laškem v zadnjih dveh letih, pa ni slišal tihega mrmranja nezadovoljnega rimskega ljudstva? Pij IX. je lep, velik, veličasten, dasi v visoki starosti; glas njegov je krepek in pristojen možu, ki govori „urbi et orbi.“ Kedar mine ta mili papež, ki nad 30 let že vlada, nastala bode žalostna praznina. Nikdo ni bolj ljubil človeštva, Rima in Italije, nego on. Večnemu mestu bo manjkalo nekaj, česar ne bode videlo tako skoraj. Bodo še veliki papeži, učeniki, spoznovatelji; a tako milega pastirja morebiti ne bo nikdar več. Tudi v prihodnje še bo svit tiarin obsijal svet; a v tako milih žarih morebiti nikdar več. Bog, kateri nam odšteva naše dni, bode Piju IX. morebiti še videti dal obljubljeni deželó. Mlajši možaki, Napoleon, Cavour, šli so, ni jih več; mogočnije države mimo Italije bile so razkosane. Mar se bomo smejali, kedar goreči kristjani govorijo o politiki božji? Kdo vé, ali ne bodo še silnejši dogodki v sramoto pripravili človeške politike načrtov?“ (Cf. Pilg. X. 22.)

Politični pregled.

V Ljubljani, 25. oktobra.

Avstrijske dežele.

Cesar se danes iz Budapešte povrne na Dunaj, od onod po odidejo v Kladrub na lov.

Vojni minister je po poročilu „D. Ztng.“ neki že 22. t. m. rekel, da je vojna oborožena in pripravljena, katero bo Avstrija potrebovala, če se prične vojska, in če Avstrija ostane nevtralna.

Na južnem Tirolskem so prijeli in zaprli več ljudi, ki so po ulicah razsajali in prebivalstvo hujskali. V Rivi, Mori in Trientu so preiskovali nekatere hiše; tudi stanovanje

nasprotujoče lorde, da je najmanj polovica vojakov katoliška, ki so se pod njegovim poveljstvom za angleško neodvisnost in svobodo bojevali. Rekel je takrat še danes pomenljive besede:

„Vsi moramo priznavati, da ne bi bila brez katoliške krvi in katoliške pogumnosti pridobljena zmaga naše reči, da bi se brez njih bile prve vojaške glave zastonj trudile. Milordi! ako bi bil na koncu enega onih vročih dnevov, v katerih sem imel jaz više poveljstvo, kterege katoliškega vojaka tako-le nagoovoril: „Vi dobro znate, da naša dežela ali že vašo vdanost tako sumiči, ali vašo vero tako neugodno sodi, da vas še vrednih ne smatramo vzeti vas med vse pravice vživajoče državljane. Ako se vam torej dozdeva krivično, da morate svojo krv prelivati za to deželo, dovolim vam, da popustite to službo,“ prepričan sem, oni bi bili nevoljno ta predlog odbili, da bi se bili še tako bridki spomini v njihovih srcih vzbudili. Kajti ura nevarnosti in slave je ura, v kateri plemeniti, pogumni

državnega poslanca Venturita so hoteli preobrniti, pa sklical se je na svoboščino, ki jo kot državni poslanec vživa.

Ogerska vlada je bivšemu minister-skemu predsedniku Szlaviju ponudila kupčijsko ministerstvo, katero hoče Szlavi neki tudi prevzeti. Nekteri listi pišejo, da Andrassy in Tisza odstopita (?)

Vnanje države.

Z bojišča se poroča, da so Turki 22. t. m. Srbom zopet vzeli Veliki Šlegovec, Gredetin in Krevet, odkoder so se morali 21. t. m. umakniti. Vsled tega jim je pot proti Kruševcu odprta, ki se ne bo mogel dolgo braniti, pa tudi Aleksinac in Deligrad sta v veliki nevarnosti. —

Gledé pomirja zahteva ruski poročnik, da naj se po nasvetu angleškem sklene: 1. premirje za 6 tednov; 2. da naj se Bosni, Hercegovini in Bulgariji dovoli avtonomija, in 3. da naj se dá za to primerno poroštvo. Avtonomijo in poroštvo naj natančneje določi konferencija, ktere se pa Turčija ne sme vdeležiti. Turki hočejo 1. nasvet sprejeti proti temu, da se premirje še za 6 tednov podaljša, če se že prej mir ne sklene.

Turki v Serajevem so od kristijanov in judov zahtevali, da naj podpišejo neko adresu do sultana, v kateri pravijo, da nočejo avtonomije in nobenih prememb, ker so lepo mirno in zadovoljno živeli, dokler hudobni ljudje med ljudstvom niso zbudili nevolje. Pa kristijani so odgovorili, da ne podpišejo adrese, ker je po cesarskih postavah in deželskih gosposkah hudo prepovedano v politiko se vtikati. Kakor se „Politiki“ telegrafuje, tudi judje niso podpisali adrese.

Na papeževu povelje je sv. penitencijarija v Rimu na vprašanje nekterih italijanskih škofov, se li smejo katoličani vdeležiti volitev za državni zbor, odgovorila, da se smejo. Tudi smejo izvoljeni sprejeti volitev, če k prisegi tako glasno, da jih vsaj dve priči slišite, pristavijo: „brez škode za božje in cerkvene postave“ in če za krivične postave ne bodo glasovali, ampak jim marveč očitno oporekali. Tudi smejo škofje pospeševati izvolitev katoliških poslancev ter ljudstvo opomniti, da je vsak katoličan po svoji moči dolžan hudo odvrati in dobro pospeševati.

Grški kralj je vsled važnih poročil iz Atinj 22. t. m. nenadoma odrinil z Dunaja. Grki v Trstu so ga jako sijajno sprejeli. 23. t. m. se je odpeljal domu. Nekteri so se bali, da bi ga turške ladije med potjo ne prijelo

Irec najbolj pozná svojo dolžnost, in je tudi najbolj pripravljen, da jo izpolni. . . . Kedar koli srečam enega teh pogumnežev, kojim bi morala postava njih pravice priznavati, in kateri so mi tolikokrat k zmagi pripomogli, čutim se pri misli, da se taki možje še vedno za ne-sposobne imajo stopiti v krog ustave, zelo osramotenega zarad sleherne slave, ki se je zapravljala nad menoj.“

Po tem takem bil je sprejet Peel-ov predlog o emancipaciji v niži zbornici s 320 glasovi proti 142, v viši pa z 213 proti 106. Res izvolitva O' Connellova je delala čudeže. Pred letom se še Ircem sanjalo ni, kar ste sedaj obedve zbornici odobrili. Kralj Jurij IV. je preklinjal, tožil, se jokal, priduševal ministre, a pomagalo mu ni ničesar. Moral je podpisati 13. aprila 1829, rekši: „Vojvoda Wellington je kralj angleški, O' Connell kralj irski in jaz mislim, jaz sam sem le dekan*“ vindsorski.“

(Dalje prihodnjič.)

* Poveljuik peščice vojakov.

in vjele. Pa nedavno je 5 ruskih ladij prišlo v jadransko morje, ki bodo gotovo skrbele za to, da se kralju nič hudega ne bo zgodilo. Kraljica je ostala še v Kopenhagenu, pa se bode tudi kmalo odpravila domu.

Angleška je neki naznanila, da ima pismene dokaze za rusko-italijansko zvezo. Tako se z Dunaja poroča „P. Lloyd“, ki pa s to novico menda družega ne namerava, kakor da bi Madjare še bolj podkurili proti Rusiji.

Izvirni dopisi.

Z Gorenjskega, 23. okt. — (Tudi nekaj o „Slovencu“ samem.) Zadnjič se je oglasil nek g. dopisnik z marsikterimi željami zastran „Slovenca“. Posebno razodeva željo, da bi se list nekoliko bolj pomaknil na duhovsko polje in o rečeh, ki se razpravljajo v škofijskih nalogah in dekanijških konferencah, dajal kaka pojasnenja. Vredništvo je ta nasvet sprejelo v prevdarek ter prosi vse bralce, naj bi razodeli svoje misli in želje. Poprimem se te pravice, da tudi par besedi spregovorim o „Slovencu“ samem. Z nekterimi dopisnikovimi željami bi se strinjal tudi jaz, ali zastran zdnjega nasveta mislim, da željo mnogih izrečem, ako pravim: „Slovenec“ naj ostane strogo političen list v katoliškem duhu, kakor je bil dosedaj — teologične razprave naj prepusti „Zg. Danici“, ki jih bo gotovo rada sprejemala. Vstanovili smo „Slovenca“, da bi po tej poti počasi izobraževali naše ljudstvo v zdravi politiki, da bi se zlasti ob času imenitnih volitev ne dalo tako lahko preslepiti nasprotnikom, ker bi samo zamoglo soditi, kje so njegovi prijatelji in kje zoperniki. Ta namen še ni do celega dosežen, zato naj „Slovenec“ ostane, kar je bil dosedaj. Res, da danes vsaj domači nasprotniki ne pritiskajo več tako hudo, pa zato orožja ne smemo vreči iz roke. Kdor hoče miru, naj za vojsko pripravljen stoji. Meni vsaj „Slovenec“ v dosedanji obliki dopade in pomanjkljivosti v njem smo najbolj krivi — sami! Le bodimo odkritosrčni! S koliko navdušenostjo smo vstanovili list, in če si tudi list res prizadeva vedno boljši in popolnšiti biti, pa vendar peša in peša naša navdušenost; vsaj meni se tako zdí. Slovenci katoličani! brez iskrenega delovanja in brez darežljivosti se ne doseže nič. In tu veliko pomanjkuje. Je celó sem ter tje farovžev, kamor „Slovenec“ ne dohaja. Kje je vzrok? Kako vse drugače in bolj navdušeno in z večo darežljivostjo delajo naši bratje po nekterih drugih, zlasti nemških škofijah! Ali se bomo dali res osramotiti? Skrbimo vsak po svoji moči, da se bolj in bolj razširi naš list, delajmo na to, da se mu vsaj po duhovskih hišah ne bodo zapirale duri. Saj mislim, da pri takem delovanju za naš list bomo imeli zavest, da podpiramo dobro, sveto, potrebno stvar! Pred durmi so dekanijške konferencije. Kako lepa priložnost, da bi se na predlog kakega veljavnega gospoda pomenili, kako bi se bolj in bolj včvrstili in razširili naš list. Pa brez večje marljivosti in darežljivosti od naše strani ne bo šlo! To je moja misel o „Slovencu“ samem! —

Iz litjskega okraja, 23. okt. (Zavarovanje na življenje.) Dostikrat se zavarovalna društva čez nemoč hvalijo in marsikteri naleti, če ti hvali verjame. Tudi jaz sem se bil pri „Greshamu“ 4. maja 1867 zavaroval in sicer tako, da se bo meni, ko 55. leto doživim, izplačalo 2000 glđ. in dobitok, ki zadene mojo svoto. Premija je bila zelo visoka, namreč 202 glđ. 85 kr. na leto. Nadejal sem se dobrih obresti.

Ko torej tretjikrat, to je 608 gl. 55 kr. vplačam, mi zaukažejo za mojo svoto 13 gl. 10 kr. dobitka, kterege so pa h kapitalu pripisati obljubili. Ta majhen dobitok mi oči odpre in pokaže, kako slaba je moja špekulacija. Želel sem toraj z najmanjšo škodo se odtegniti in plačam še 2 leti, ker se po 5 letih polica sme spremeniti, da bi se z lepo odtegnil. Samih premij sem toraj plačal v petih letih 1014 gl. 25 kr., stroški za polico in kolek so pa povrh tega še znašali 10 gl. 55 kr., toraj sem vsega potrošil 1024 gl. 80 kr.

Ko zahtevam spremembo police mi ponudijo 705 gl. précej, ali pa 1013 gl. in dobitok od teh 1013 gl. po preteku štirih let, kakor je bilo v začetku pogojeno. Prva ponudba kazala mi je preveč zgube, toraj si izvolim drugo misleč, da mi bo v štirih letih dobitok od 1013 gl. vsaj toliko prinesel, da bom svoj denar, kolikor sem ga čez ta znesek potrosil, brez obresti nazaj dobil.

Za novo polico plačam zopet 5 gl. Ko 55. leto doživim, se mi naznani, da bom denar dobil proti temu, da donesem krstni list, od notarja potrjeno spričevalo, da sem res prava oseba, in spričevalo, da živim, kar me je zopet stalo 3 gl. 50 kr. Ako stroške za polico in stroške za spričevala prištejem k prejšnjemu denarju, sem vsega skupaj potrošil 1033 gl. 30 kr. Družba pa mi je poleg police z 1013 gl. dala dobitka za štiri leta le 2 gl. toraj vsega skupaj 1015 gl., od katerih se je pa za kolek odbilo 3 gl. 75 kr., toraj se mi je izplačalo 1011 gl. 25 kr.

Iz tega se razvidi, da zavarovanje na življenje ni pametno, in da imajo lastna zavarovanja le nekak pomen, če se zavaruje na smrt. Ko bi bil jaz denar, ki sem ga potrošil, v škatlico zaprl, bi bil po preteku 9 let iz nje dobil vsaj 1033 gl. 30 kr., ko bi bil pa ta denar hranilnici v ravno teh brištih izročeval, bi zdaj imel prihranjenih 1381 gl.; — pri „Greshamu“ pa sem zgubil vse obresti in 22 gl. istine.

Eden, ki želi, da bi se nihče več ne opekeli.

Iz gornje Istre, 21. okt. Akoravno so primorski deželni zbori v Avstriji narmenji, ker ima vsaka deželica, Goriško, Istra, in mesto Trst lasten deželni zbor — toraj tudi niso zbori toliko važni ko v drugih deželah — vendar zanimivajo vsaj Slovence, ki se kaj s politiko pečajo. Naj sporočim Slovenčevim bralcem nekoliko o prvotnih volitvah za deželni zbor poreški. Isterski deželni zbor v Poreču je bil dosedaj in bogotovo tudi v prihodnje večinom laški, akoravno dobro dve tretjini Slovanov v Istri prebiva. Toda Isterski Slovanom so malo izobraženi, le tu i tam kateri razumi, kako dobro je imeti vrlega zastopnika v zboru. Edino Volovski okraj voli zaporedoma narodna poslanca, ker Kastavci se zavedajo svoje národnosti in ljubijo in spoštujejo materni jezik. V sosedni Jelšanski županiji je še vedno noč, ljudem se še ni zdanilo, da bi spoznali važnost volitve. Pretekli teden je bila v Jelšanski županiji volitev mož, ki imajo 29. t. m. voliti poslanca v Volovski. Županija ima 14 vasi in čez 5000 duš in voli 9 volivcev, pa iz vsih vasi prišlo je le 17 mož volit. Čudno je, da gg. kaplana v Jelšanah, ki sta pred 3 leti imela volilno pravico, ko je bila volitev državnega poslanca in malo kasneje deželnega, mesto umrlega Rubesa, letos nista smela ne voliti ne voljena biti. Ne znam, od kod tolika razlika med letom 1876. Ali se je tudi drugod toliko spremenilo, ne vem. Tudi imenik mož, ki so imeli pravico voliti volilce,

je bil čuden. Skoraj polovica je bilo mrtvih. Eden, znam, je že leta 1847 umrl, pa je bil med volilce vpisan. Prav bi bilo, da bi se v prihodnje mrtvi izpuščali in z živimi nadomestovali. Volilni možje so bili na listku zapisani, kdor je znal brati, jih je prebral sam, kdor sam ni znal, bral mu jih je drugi, in gospod c. k. komisar je pri vsakem vprašal: „Je recht?“ Kmet pa mu je odgovarjal: „Štor si;“ tako so bili volilci skoraj enoglasno izvoljeni, duhoven ni nobeden med njimi, Bog daj, da bi v Volovski pametno volili.

Kandidatov za Volovski okraj se je oglasilo več, kdo ima največ upanja izvoljen biti in o katerem se bodo veljavni možje zedinili, se še ne more povedati.

Letina je v Istri jako slaba. Vina je prav malo, krompir kar ga je, droban in skoraj na polovico črnikov, malo turšice, to je pridelek, skoraj edin marsikterega kmeta zgornje Istre. Ako bi možaki ne šli po zimi na Ogersko dela, bi se moral izseliti ali pa beručiti, ker ne malo je takih, ki se z lastnimi pridelki ne bodo preživeli četrt leta. Mokra spomlad, suho in viharno poletje je povzročilo nerodovito žalostno jesen.

Domače novice.

V Ljubljani, 26. oktobra.

(O *gröfu Hohenwartu*) se je nedavno „Politiki telegrafovalo, da misli posnemati zgled poljskega kneza Czartoriškega in poslanstvu dati slovo. Kakor se z Dunaja poroča, je to zgolj izmišljena reč.

(† *G. Rode*), trgovec z lesom in vrl narodnjak, bil je v pondeljek pokopan. Naj v miru počiva.

(*Deželni odbor*) je v seji 21. oktobra izvolil državnega poslanca Viljema Pfeiferja in pa odvetnika dr. Karola Koceli-a v Krškem v Krškem v okrajni šolski svet za Krški politični okraj za prihodnjo šestletno dobo.

(*Konfiskacije*.) „Slovenski Narod“ je bil v torek zapečaten. Praška „Politik“ pa je bila v preteklem tednu šestkrat konfiscirana.

(*„Café Valvazor“*), to je, „kavarna pri Valvazorju“ — tako se zove zdaj kavarna Schmidtova v špitalskih ulicah, povešana in v vsem olepšana tako, da se more meriti z najbolj elegantnimi; izvrstno lične in dobre biljarde je naredil mojster Rakovec, strokovnjak v tej stroki mizarstva. Gosp. Schmidt ni sicer naš rojčak, al ves čas, kar je v Ljubljani, kaže, da narod naš spoštuje in skuša vstreči željam obilnih svojih narodnih gostov s tem, da v njegovi kavarni najdeš najbolje slovenske, pa tudi vse Slovanom pravične nemške časnike, poleg njih pa tudi dobro kavo, prijazno postrežbo itd. Domači ljudje, bivajoči v tej kavarni, se čutijo res „med svojimi“, zato čast, komur čast gre!

Razne reči.

— Srbski knezevič je pri sv. krstu dobil ime svojega botra cara ruskega „Aleksander“.

— Zagrebski vseučiliščniki neki tudi hočejo pretresati izhodno vprašanje. Kako o takih demonstracijah sodimo, povedali smo v vvodnem članku.

— Nadškof solnograški, mil. gosp. dr. Albert Eder, je bil nedeljo 22. t. m. od praškega kardinala in nadškofa Schwarzenberga posvečen. Svečanosti so se vdeležili vsi sufragani, namreč oba tirolska, krški, lavantinski in sekovski. Slavnostni govor je imel

škof linški, mil. g. Rudigier, ki je razlagal naslove novega škofa; pojasnoval je najprvo pomen katoliškega škofa sploh, potem pomen nadškofa in zlasti nadškofa solnograškega, ki ima tudi naslov „Delegatus natus“, rojen pobleščenc sv. apostolskega sedeža in prvostolnik (primas) Nemčije. V pondeljek bilo je mesto sijajno razsvitljeno, v torek pa je kardinal Schwarzenberg novo posvečenemu knezu in nadškofu izročil „pallium“, t. j. znamenje nadškofovske oblasti. 20. t. m. so v samostanu pri sv. Petru volili novega opata Romualda Hornerja, kterege je nadškof dr. Eder 21. t. m. v svoji domači kapeli potrdil, potem pa je nadškof s kardinalom obiskal Marijino božjo pot v Plainu.

† G. Jurij Levičnik, okrajni sodnik v Loki je 23. t. m. umrl. Naj bo vsem prijateljem in zaancem priporočen v blag spomin.

— Oglasi učencev, ki hočejo priti v podkovsko in živinozdravsko šolo, sprejemajo se s pogoji, ki so bili v 41. listu „Novic“ naznanjeni, do 5. dne prihodnjega meseca.

Šolsko vodstvo.

— Ladija „Florence“, ki je bila s 13 drugimi barkami odšla proti Beringovem prelivu morske some lovit, je te dni s 190 mornarji došla v San Francisko v severni Ameriki. Izmed 14 ladij se jih je 12 pogubilo. Mornarji so deloma ostali na ladijah, deloma so utonili, ko so se skušali rešiti, in le prav malo jih je bilo tako srečnih, da so dospeli do ladije „Florence“ in neke druge barke.

— V svetovni razstavi v Filadelfiji sta bila poslavljeni: Idrija za razstavljeni cinober, Franc Steinmetz v Petrovem brdu, pa za razstavljen parkete.

Umrli so:

Od 23. do 24. okt. Roza Mavrič nadz. o., 7 l., za prehlajenjem v črevih. Alojzij Bovšič, urarjev o., 1¼ m., za božjastjo. Katarina Schwitz, lonč. o., 11 m., za jetiko. Matej Bricelj, gostač 72 l., v boln. valed starosti.

Telegrafične denarne cene 25. oktobra.

Papirna renta 61.60 — Srebrna renta 65.15 — 1860letno državno posojilo 108 — — Bankina akcije 817 — Kreditne akcije 145.90 — London 124.60 — Srebro 106.20 — Ces. kr. cekini 5.94 20frankov 9.97.

Trgovska hiša v velikem trgu na Štajarskem želf in sprejme précej

dva učenca

z jako ugodnimi pogoji. Stara naj bota vsaj po 14 let in naj imata dobra spričevala o dovršenih šolah.

Več o tem se izvé pri gosp. Ivanu Fabijan-u v Ljubljani — Valvazorjev trg nasproti gimnazijskemu šolskemu poslopju hiš. št. 2. (63—2)

Kapljice (duh) za gožo (krof)

izvrsten pripomoček za gožo (krof) pošilja po 1 gold.

V. Franz
v Holoubkau (Česko).

Pri njem se dobivajo tudi kapljice (duh) za putko (zoper putko in trganje po udih) 1 gold. 20 kr. (33—18)